

Omvärldsbevakning juni 2019

I det här dokumentet finner du tips från utvecklingsenheten inom vård och omsorg på rapporter och annat smått och gott som kan vara bra.

1. Rapport Stärkt kompetens i vård och omsorg (SOU 2019:20)

Vem har läst och när?	Catharina Frostner 2019-06-14
Källa:	SOU Betänkande av Utredningen Reglering av yrket undersköterska
Antal sidor:	Ca 290 sidor (innehåller lagförslag och dylikt)
Länk till material:	Länk till rapporten →
Kort sammandrag	
<p>Utredningens övergripande uppdrag är att föreslå hur yrket undersköterska kan regleras i syfte att öka kvaliteten och säkerheten i hälso- och sjukvården och omsorgen. Utredningen föreslår att yrket undersköterska regleras med en skyddad yrkestitel. Utredningen har även övervägt att föreslå legitimation och att förbehålla vissa arbetsuppgifter för undersköterskor men finner att en skyddad yrkestitel är den mest ändamålsenliga regleringen för yrkesgruppen.</p> <p>På sidorna 15–28 finner du lagförslag som är tänkt att träda i kraft 1 januari 2025:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Förslag till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade i paragraferna 6 & 28. • Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453) i 3 kap. 3 § och 16 kap. 6 §. • Förslag till lag om ändring i patientsäkerhetslagen (2010:659) i 4 kap. 6, 10 och 11 §§, 8 kap. 8 § och 10 kap. 5 § samt en ny paragraf, 4 kap. 5 a § • Förslag till förordning om ändring i patientsäkerhetsförordningen (2010:1369) i 5 kap. 2, 5, 6, 12 och 15 §§, 6 kap. 1 § och 8 kap. 1 § samt en ny paragraf, 3 kap. 14 §, och närmast före 3 kap. 14 § en ny rubrik. • Förslag till förordning om ändring i förordningen (2015:284) med instruktion för Socialstyrelsen i 6 §. • Förslag till förordning om ändring i förordningen (2016:157) om erkännande av yrkeskvalifikationer i bilagan. <p>Utdrag från sammanfattningen:</p> <p>Det har i utredningens kartläggning visat sig finnas relativt utbredda brister i kompetensen hos yrkesgruppen vilket har en direkt effekt på utförandet av arbetsuppgifterna. Det kan ses som en konsekvens av att undersköterskeyrket hittills varit oreglerat vilket innebär att vem som helst kan anställas som undersköterska och bl.a. genomföra vårdåtgärder utan relevant utbildning. Det är huvudmännens och</p>	

arbetsgivarnas ansvar att se till att rätt kompetens finns för arbetsuppgifterna så att arbetsfördelningen bidrar till en effektiv verksamhet med kvalitet.

Med ett *reglerat yrke* avses yrkesverksamhet där det genom lag, förordning eller andra föreskrifter, direkt eller indirekt, krävs bestämda yrkeskvalifikationer för att få tillträde till eller utöva verksamheten eller någon form av denna eller använda en viss yrkestitel. Att införa en ny yrkesreglering av någon form innebär att lagstiftaren samtidigt accepterar att vissa hinder uppstår på arbetsmarknaden – det är inte möjligt att få jobb av ett visst slag utan att först genomgå särskild utbildning, eller det är inte möjligt att använda en viss titel som är förbehållen den som har genomgått särskild utbildning. Utredningen redogör i kapitel 4 för regelverket om legitimation, skyddad yrkestitel, reglerade arbetsuppgifter, hälso- och sjukvårdspersonal, delegering av arbetsuppgifter och stöd vid utförande av egenvård.

Kartläggning av yrkesgruppen undersköterska - Utredningen har dels sammanställt grundläggande data kring yrkesgruppen, dels genomfört ett stort antal besök och intervjuer med representanter för kommuner, landsting, privata utförare, professionsföreträdare och myndigheter för att bättre kunna redovisa hur stor yrkesgruppen är, vilken utbildning de som arbetar i yrket har och vilka arbetsuppgifter de utför.

Önskvärda kompetenser hos undersköterskan enligt deltagarna i kartläggningen:

- Bedömningsförmåga
- Omvårdnads/omsorgskunskap
- Medicinsk kompetens
- Kunskap om diagnoser
- Professionellt bemötande

Identifierade kompetensbrister enligt deltagarna i kartläggningen:

- Kunskap om hur man ska dokumentera
- Omvårdnads-/omsorgskunskap
- Medicinsk kompetens
- Kunskap om diagnoser
- Professionellt bemötande

Utöver dessa kompetensbrister har i princip alla som utredningen träffat påtalat att språkkunskaper hos personalen många gånger är bristfälliga. Det finns också en gemensam uppfattning bland företrädarna om att utbildningens varierande innehåll är en orsak till kompetensbristerna. Sammantaget ser utredningen att dessa brister i yrkesgruppens kompetens påverkar kvaliteten i verksamheterna och innebär potentiella patientsäkerhetsrisker.

Bedömning

Förutom själva lagförslaget (som samtliga chefer inom vår verksamhet med undersköterskor bör ögna igenom) innehåller rapporten mycket matnyttigt. T ex:

Kapitel 5 Grundläggande data om yrkesgruppen undersköterska, Kapitel 6 Kvalitet och säkerhet i vård och omsorg, Kapitel 7 Kartläggning av yrkesgruppen undersköterska, Kapitel 8 Satsningar på kompetensförsörjning i vård och omsorg, Kapitel 9 En tydligare utbildning och yrkesbeskrivning, Kapitel 11 Validering av undersköterskans kunskap och kompetens.

2. Hälsofrämjande insatser för äldre med psykisk ohälsa (utvärdering av projektet "Seniorliv i balans" i Nacka kommun)

Vem har läst och när?	Catharina Frostner 2019-06-14
Källa:	Nestor FoU-center 2018
Antal sidor:	33 sidor
Länk till material:	Länk till rapporten →
Kort sammandrag	
<p>Att arbeta för att främja psykisk hälsa eller förebygga psykisk ohälsa hos äldre personer har ett stort värde, både för individen själv och utifrån ett samhällsperspektiv. Nestor FoU-center har under många år arbetat med frågor som rör psykisk hälsa och främst har det handlat om kompetensutveckling. Nacka kommun tillfrågade Nestor om en utvärdering av ett hälsofrämjande program som just riktade sig till denna grupp.</p> <p>Själva programmet som genomförts i Nacka bestod av åtta strukturerade gruppträffar med fokus på samtal om existentiella frågor kring åldrandet och information om hälsofrämjande vanor. Seniorliv i balans var ett ambitiöst program med ett brett anslag och många olika delar, men utvärderingen visar att det framförallt var tre faktorer som var framträdande. Det handlade om att programmet främjade återkommande social samvaro, existentiella samtal och information om egenvård. Av dessa tre var social samvaro och existentiella samtal mest betydelsefulla enligt intervjuerna med de äldre deltagarna. Programmet skapade regelbundna rutiner, mänskliga möten och bekräftelse från andra, vilket är faktorer som främjar psykisk hälsa. Flera deltagare sade att programmet gett positiva effekter på deras välmående. Flera gav även konkreta exempel på hur de förändrat sin vardag i en positiv riktning.</p> <p>Utvärderingen har ett tvådelat syfte. Det ena är att undersöka programmets förmåga att främja psykisk hälsa för äldre. Det andra är att analysera förutsättningarna för att programmet ska kunna tillvaratas långsiktigt i ordinarie verksamhet. Utvärderingen pekar på att det finns goda skäl att tillvarata programmet och integrera det i den ordinarie verksamheten. Utvärderingen synliggör både främjande och motverkande faktorer när det gäller frågan om implementering och programmets långsiktiga överlevnad. En slutsats är att programmet behöver kompletteras av andra insatser och ses som en del i en bredare hälsofrämjande strategi i kommunen. Då har programmet goda förutsättningar att bli en viktig insats för att förebygga psykisk ohälsa för äldre.</p>	
Bedömning	
<p>Ett intressant område och bra för Östhammars kommun att kolla närmare på om liknande initiativ skulle påbörjas inom kommunen.</p> <p>Här finns slutrapporten från Nacka för den som vill läsa mer om själva programmet →</p> <p>(Nacka kommun hade fram till 2016 inte några insatser som syftade till att förebygga psykisk ohälsa hos äldre. Samtidigt pekade befolkningsprognoserna på att antalet äldre kommer att öka kraftigt i Sverige under kommande decennier samt på att behoven av stöd och vård för äldre som lever med psykisk ohälsa kommer att öka. Mot denna bakgrund beslöt Äldreenheten att utse en projektgrupp som skulle ta fram ett förslag till en förebyggande insats.)</p>	

3. Vad har IVO sett? 2018

Vem har läst och när?	Catharina Frostner 2019-06-14
Källa:	Inspektionen för vård och omsorg (IVO) (2019-03-01)
Antal sidor:	87 sidor
Länk till material:	Länk till rapporten →
Kort sammandrag	
<p>Inspektionen för vård och omsorg (IVO) ska varje år lämna en rapport till regeringen som innehåller en sammanfattande analys av arbetet med tillsyn, tillståndsprovning och klagomål enligt patientsäkerhetslagen under det gångna verksamhetsåret. IVO:s iakttagelser och slutsatser från 2018 visar att många av de problem och brister som finns i vården och omsorgen kvarstår sedan tidigare år. T ex:</p> <ul style="list-style-type: none">• Patienter och brukare får inte sina behov tillgodosedda när personcentrering och samordning brister.• Patienter och brukare utsätts för allvarliga konsekvenser och risker när det inte finns tillräckligt med personal eller personalen inte har tillräcklig kompetens.• Vård- och omsorgsgivarna behöver ta ett större ansvar för att kvalitetsarbetet verkligen fungerar. <p>Ex från äldreomsorgen:</p> <ul style="list-style-type: none">• Äldre personer drabbas av vårdskador och missförhållanden som skulle gå att undvika.• Personalen uppmärksammar inte symtom på kroppsliga skador eller sjukdomar hos äldre som exempelvis har en demenssjukdom.• De äldre får inte sina behov tillgodosedda när samordningen brister. Att samordningen inte fungerar beror ofta på att rollerna är otydliga. Det kan också bero på att det finns organisatoriska mellanrum, som uppstår när en verksamhets ansvar och befogenheter tar slut utan att en annan verksamhets ansvar och befogenheter tar vid. <p>Ex från funktionshinder:</p> <ul style="list-style-type: none">• Personer med funktionsnedsättning får vänta länge på insatser.• Personer på boenden utsätts i vissa fall för en osäker miljö. <p>En positiv iakttagelse inom funktionshinderområdet är att personalen i de flesta bostäder med särskild service för barn och ungdomar arbetar med att utveckla alternativ och kompletterande kommunikation (AKK). Det hjälper personer med kommunikationssvårigheter att både förstå andra och kunna uttrycka sig.</p>	
Bedömning	
<p>Ett kompletterande dokument att ha med sig in i verksamhetsplaneringen för att finna våra egna områden för förbättringar. Vad kan vi bli bättre på? I rapporten ges exempel som stämmer överens även med Östhammar, t ex att avvikelser som rör insatser som socialtjänsten tillhandahåller inte alltid rapporteras eller otydliga roller etc.</p>	

4. Att förebygga och behandla undernäring – Kunskapsstöd i hälso- och sjukvård och socialtjänst från Socialstyrelsen

Vem har läst och när?	Catharina Frostner 2019-06-13
Källa:	Socialstyrelsen
Antal sidor:	70 sidor
Länk till material:	Länk till rapporten →
Kort sammandrag	
<p>Syftet med kunskapsstödet är att stödja verksamheter inom hälso- och sjukvård och socialtjänst i deras arbete mot undernäring. Det vänder sig primärt till chefer, personal och verksamhetsutvecklare och ger en samlad beskrivning av</p> <ul style="list-style-type: none">• centrala bestämmelser på området, bl.a. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:10) om förebyggande av och behandling vid undernäring• ett omhändertagande enligt nutritionsvårdsprocessen, där riskbedömning med stöd av tre frågor möjliggör tidig utredning och åtgärd. <p>Varför har kunskapsstödet tagits fram? Ett gott näringstillstånd är nödvändigt för en god livskvalitet, för att förebygga sjukdom och för att medicinsk behandling ska ha bästa möjliga effekt. Undernäring som inte upptäcks eller lämnas utan åtgärd kan få allvarliga konsekvenser med ett personligt lidande och en högre vårdtyngd som följd. Äldre personer med undernäring besöker oftare vården, och har längre vårdtider med högre risk för komplikationer och dödlighet, än välnärda äldre</p> <p>Kunskapsstödet har sex kapitel som kan läsas som en helhet eller i delar beroende på användarens behov. I det inledande kapitel ges en övergripande introduktion till området och kunskapsstödet. I kapitlet Bestämmelser som rör undernäring finns en övergripande genomgång av relevanta lagar och föreskrifter på området. Det tredje kapitlet Nutritionsvårdsprocessen beskriver ett medicinskt nutritionsomhändertagande som är baserat på vetenskap och beprövad erfarenhet. Kapitlet kan användas som stöd när verksamheter överväger vilka rutiner som behöver upprättas för att förebygga och behandla undernäring hos enskilda. Det fjärde kapitlet Etiska aspekter beskriver etiska överväganden som vård- och omsorgspersonal behöver göra i möten med patienter och enskilda. Det femte kapitlet beskriver förutsättningar och stöd för ett arbete mot undernäring. Det sista kapitlet ger en sammanfattande beskrivning av de tretton indikatorer som är ämnade att spegla centrala delar av kunskapsstödet innehåll.</p>	
Bedömning	
Jag har ej läst hela underlaget så kan ej bedöma det. Detta är med som ett tips då det är ett nypublicerat underlag från Socialstyrelsen. Det ligger även inlänkat till vårt ledningssystem på sidan för ”Fall, trycksår och nutrition”	

5. Systematiskt jämställdhetsarbete inom hjälpmedelsområdet

Vem har läst och när?	Catharina Frostner 2019-06-14
Källa:	Socialstyrelsen juni 2019
Antal sidor:	19 sidor
Länk till material:	Länk till rapporten →
Kort sammandrag	
<p>Socialstyrelsen har haft i uppdrag att kartlägga och sprida exempel på systematiskt jämställdhetsarbete inom hjälpmedelsområdet. Resultaten av kartläggningen tyder på att det är relativt vanligt med någon form av jämställdhetsarbete inom hjälpmedelsverksamheter, till exempel samlar 35 procent av verksamheterna in könsuppdelad statistik. Det är dock mindre vanligt med ett systematiskt jämställdhetsarbete, exempelvis att använda resultatet från genomförda analyser till konkret verksamhetsutveckling och förbättringsarbete.</p> <p>Socialstyrelsen har inom ramen för uppdraget identifierat några hjälpmedelsverksamheter vars jämställdhetsarbete kan utgöra lärande exempel:</p> <ul style="list-style-type: none">• Region Örebro län har tagit fram en lathund för jämställdhetsintegrering "Spelar roll? Guide till jämställdhetsarbete". I guiden lyfts de olika stegen inom jämställdhetsintegrering: att synliggöra könsskillnader, exempelvis att inhämta och analysera statistik och att genomföra förändring.• Malmö stad har tagit fram en strukturerad metod för jämställdhetsanalyser, "Vägen till jämställdhet", som består av en manual och en mall. I manualen ingår flera steg: kartlägga, analysera, genomföra förändringar samt följa upp.	
Bedömning	
Bra med exempel som kan ge inspiration till vår egen verksamhet.	

6. Hälsa- och sjukvårdsrapporten 2019

Vem har läst och när?	Catharina Frostner 2019-06-19
Källa:	SKL
Antal sidor:	69 sidor
Länk till material:	Länk till rapporten →
Kort sammandrag	
<p>Hälsa- och sjukvårdsrapporten 2019 speglar den aktuella utvecklingen i hälsa- och sjukvården på några viktiga områden, med stöd av senast tillgängliga data. Rapporten belyser inte bara medicinska resultat, utan även till exempel tillgänglighet, patienternas erfarenheter och befolkningens syn på sjukvården.</p> <p>Syftet med rapporten är att beskriva den aktuella utvecklingen i hälsa- och sjukvården men även att skapa överblick och jämföra regioners resultat med varandra, i den tradition av öppna kvalitetsjämförelser som sedan länge nu är etablerad i Sverige. Detta är ett stöd för regionerna i deras ledning, styrning och verksamhetsutveckling, men bidrar också till transparens om sjukvårdens kvalitet och effektivitet.</p> <p><i>Årets rapport fokuserar på 8 olika breda teman:</i></p> <ul style="list-style-type: none">• Omställningen till Nära vård• Patienters och befolkningens syn på vården• Tillgänglighet och väntetider• Säker vård• Resultat för stora sjukdomsgrupper• Kunskapsbaserad vård och måluppfyllelse i riktlinjer• Kompetensförsörjning• Ekonomiska resultat och kostnader	
Bedömning	
<p>Rapporten är intressant läsning på en övergripande nivå för att ha koll på trender inom hälsa- och sjukvården. Jag har ej läst hela rapporten men vill ändå tipsa om att den nu finns publicerad.</p>	